

Naslov članka/Article:

Migracije, integracija in diskriminacija pri pouku geografije

Migrations, Integration and Discrimination in Geography Class

Avtor/Author:

Mojca Kelbič Đajić

<https://doi.org/10.59132/geo/2018/3/51-55>

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Geografija v šoli 3/2018, letnik 26

ISSN 1318-4717

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2018

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/geografija-v-soli/>

Migracije, integracija in diskriminacija pri pouku geografije

Mojca Kelbič Đajić

Škofijska gimnazija Antona
Martina Slomška, Maribor
mojca.kelbic@gmail.com

COBISS: 1.04

Migrations, Integration and Discrimination in Geography Class

Povzetek

V prispevku avtorica razmišlja o migracijah, njihovih vzrokih in oblikah ter stališčih politike do njih. Predstavi tudi smisel integracije in odzive okolja na le-to. Izpostavi splošne cilje učnega načrta za geografijo v splošni gimnaziji, ki se dotikajo te problematike. Predstavi pa tudi možnost argumentiranega pogovora s pomočjo de Bonove metode šestih klobukov.

Ključne besede: migracije, integracija, politika, učni načrt, geografija, pouk

Abstract

The article presents the author's thoughts on migrations, their causes and forms as well as the political approach to migration. It reflects on the purpose of integration and environmental responses to it, highlights the general goals of the geography curriculum in grammar school touching on these issues and introduces the possibility of informed discussion based on de Bono »Six Thinking Hats method«.

Keywords: migrations, integration, politics, curriculum, geography, class

Uvod

Aktualna dogajanja v svetu, politična stališča do migracij in vzgojno izhodišče geografije kot predmeta nas spodbujajo, da pred dijaki zavzemamo stališča do migracij, integracije in se opredeljujemo do diskriminacije, ki je (žal) spremljevalka sodobnih dogajanj v svetu. Tudi Učni načrt za geografijo (2008) nas spodbuja, da smo do aktualizacije dogajanj v svetu odprti. Še več: od nas celo pričakuje, da skušamo vplivati na stališča in vrednote dijakov. Živimo v svetu, v katerem človeške vrednote postajajo nepomembne. Spremljamo politike, ki svoje politične točke pridobivajo tudi s ksenofobnimi izjavami. Hkrati pa nas mediji s pretresljivimi posnetki migrantov, ki bežijo pred vojnimi razmerami, opominjajo, da smo vendar vsi ljudje med seboj enaki in *bi morali ravnati drug z drugim kakor bratje*. Po 14. členu Splošne deklaracije človekovih pravic pa *ima vsakdo pravico v drugih državah iskati in uživati prebivališče pred preganjanjem* (9. 7. 2018).

Vzroki in oblike migracij

Geografija je morda najbolj zanimiv predmet v šolskem kurikulumu, saj se spoznanja ves čas spreminjajo. Nikoli ne moremo kot geografi biti dovolj samozavestni in predstavljati geografska spoznanja, saj se v svetu gotovo prav v tistem trenutku že dogajajo nove spremembe, ki bodo morda prav ta spoznanja spremenile. Zelo dober primer so migracije. Obstajajo različni vzroki in oblike migracij. Težko jih posplošujemo glede na celino; celo na državo. Gre za zelo občutljive procese, ki so močno povezani s posamezniki in njihovim doživljanjem političnih in gospodarskih razmer.

Najmočnejši migracijski pritisk na Evropo je iz smeri Azije in Afrike; težko pa bi potegnili mejo med političnimi in gospodarskimi vzroki. Pogosto namreč močno vplivajo eni na druge oziroma so med seboj vzrok ali posledica.

Najteže je sprejeti nestrpna stališča do migracijskih gibanj ob dejstvu, da smo narodi,

ki živimo v evropskem prostoru, некоč na ta prostor imigrirali. Prav tako pa smo ob kolonialnih odkritjih iz evropskega prostora emigrirali; najmočnejše morda prav na območje Združenih držav Amerike, ki pa danes gradijo zidove na meji z Mehiko, da bi svojo državo zavarovale pred (ilegalnimi) migranti. V posmeh je pravzaprav tudi dejstvo, da je aktualni predsednik poročen z imigrantko. Hkrati pa smo bili priča pretresljivim prizorom ločevanja otrok od njihovih staršev na meji z Mehiko. Ob tem se nujno poraja vprašanje: Zakaj je bila v Generalni skupščini Združenih narodov 10. decembra 1948 z resolucijo št. 217 A (III) sprejeta Splošna deklaracija človekovih pravic?

Integracija in odzivi lokalnega okolja

Edina prava pot je integracija migrantov. O tem govori tudi dokument Ministrstva za notranje zadeve: *Osnovo za politiko integracije tujcev v družbo so države članice Evropske unije postavile v okviru skupnih temeljev načel, ki poudarjajo, da je vključevanje dinamičen in dvosmeren proces. Za uspešno vključevanje priseljencev v družbo države gostiteljice je pomembno medsebojno prilagajanje.*

Slika 1: Strah pred begunci in migranti
Karikatura: Davor Grgičević

Uspešno vključevanje v slovensko družbo ni samo odgovornost priseljencev, ampak se mora prilagoditi družba sama. Družba jih mora spodbujati, jim olajšati vključevanje v izobraževalne in delovne procese ter omogočiti njihovo udeležbo v političnem in medijskem prostoru (<http://www.mnz.gov.si>, 8. 7. 2018).

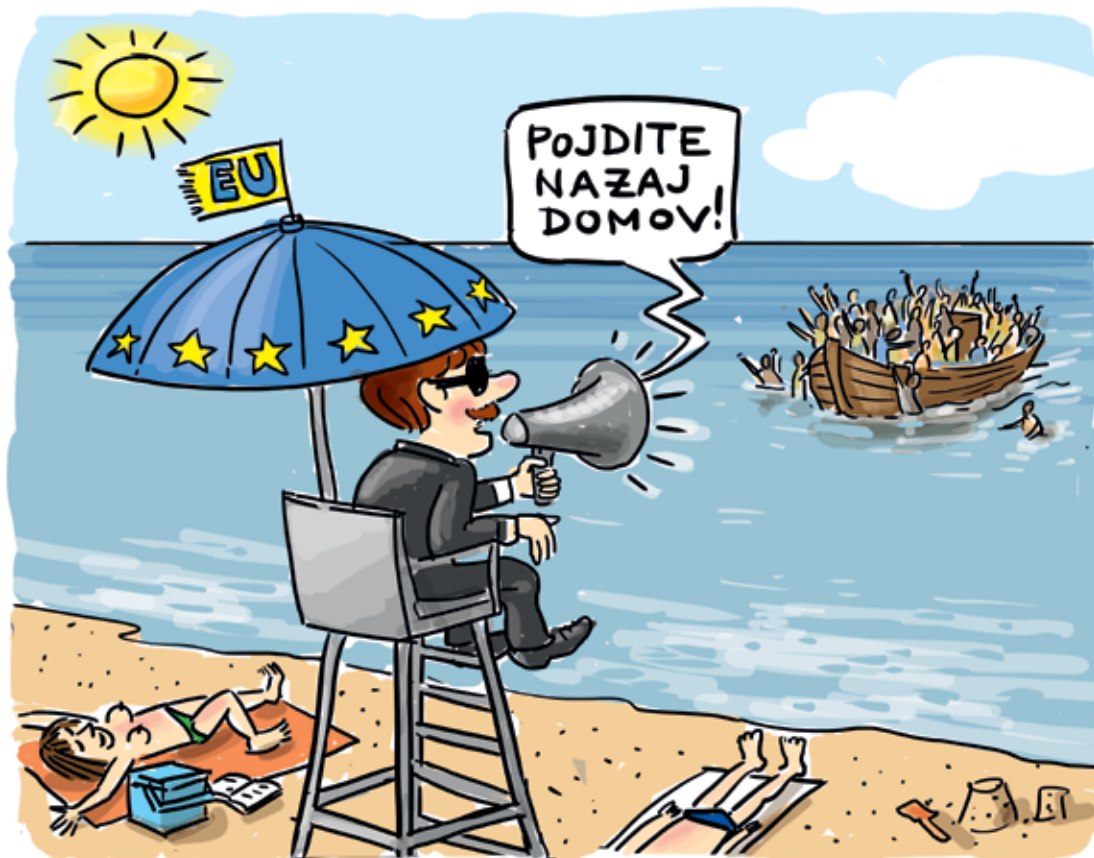
Evropska unija se verjetno zaveda zamujene priložnosti (ne)integracije ekonomskih migrantov, ki jih je odprtih vrat sprejemala po drugi svetovni vojni. Danes se srečuje z nezadovoljnimi potomci tretje ali celo četrte generacije, ki se nikoli niso dovolj integrirali in svoje nezadovoljstvo izražajo na absurdne načine (npr. Nica, 15. 7. 2016). Po drugi strani pa se Evropejci do integracije nekoliko distanciramo in se izgovarjamo na demokracijo. Tako je prepoved burkinijev naletela na ostre kritike liberalcev, saj naj bi bila ogrožena svobodna izbira posameznika. Hkrati pa je jasno, da muslimanska oblačila niso sestavni del evropskega kulturnega izročila.

Živimo pa v skrajno nestrpni družbi, ki je poskusom integracije beguncev lahko tudi nenaklonjena. To v tem trenutku dokazuje državna politika Madžarske. Popolna odsotnost empatije in vzbujanje strahu zaradi otrok, ki obiskujejo slovenske osnovne šole, se je razgalila v primeru incidentov na OŠ Martina Konšaka v Mariboru v začetku letošnjega leta. Šlo je za štiri sirske otroke, ki so bili iz Logatca premeščeni na to osnovno šolo. Čeprav je po zagotavljanju ravnatelja šlo za nekaj posameznikov, se je dogodek preselil v medije. S tem pa podobno misleči posamezniki dobivajo potrditev, da je nujno zapirati vrata države in Evropske unije. Ob tem pa pozabljajo, da je zgodovina človeštva že videla barbarska dejanja zaradi zanikanja in teptanja človekovih pravic, ki so bila žaljiva za človeško vest. Prav absurden pa je zapis iz Preambule Splošne deklaracije človekovih pravic, ki pravi, da je nujno potrebno pospeševati razvoj prijateljskih odnosov med narodi (9. 7. 2018).

Hkrati pa nemška kanclerka Angela Merkel doživlja upadanje podpore politiki, naklonjeni do beguncev. Na obisku madžarskega predsednika Viktorja Orbana v Berlinu 4. 7. 2018 je v izjavi za javnost povedala:

»Verjamem, da je človečnost duša Evrope. Če hočemo to dušo ohraniti, če hoče Evropa s svojimi vrednotami imeti pomembno vlogo v svetu se ne sme preprosto ograditi od stisk in trpljenja.« (<https://4d.rtvsl.si/arhiv>, 9. 7. 2018)

Kakšna je evropska družba, če ne podpira njenega stališča?

Slika 2: Pojdite nazaj domov!

Karikatura:
Davor Grgičević

Splošni cilji predmeta geografija, ki vzpodbujajo krepitev strpne družbe

Če beremo splošne cilje pouka geografije, lahko ugotovimo, da politična stališča do migracij (pre) pogosto ignorirajo nekatere izmed njih. Dijaki naj bi se po Učnem načrtu za geografijo:

- vzgajali v duhu strpnosti in spoštovanja ljudi in ljudstev, ki so drugačni glede na jezik, vero, etnično sestavo, navade ipd.;
- razvijali zavest o reševanju lokalnih, regionalnih in svetovnih problemov po načelih Svetovne deklaracije o človekovih pravicah;
- spoštovali pravico do enakopravnosti vseh ljudi;
- se življali v položaj drugih ljudi in ljudstev;
- pridobivali občutek za kulturne razlike in odpornost do predsodkov; volja premagati stereotipe in predsodke;
- dojemali človekove pravice in enakosti kot osnovo za solidarnost in odgovornost v sodobnem svetu;
- bili pripravljeni spoštovati vrednote in zasebnost drugih ter se ustrezno odzivati na odklonilne družbene pojave (Učni načrt, 2008).

V Učnem načrtu (poglavje 7 Vrednotenje dosežkov) je celo zapisano: *Pri preverjanju in ocenjevanju učitelj pridobiva povratne informacije*

o vrednotah in stališčih dijakov (... strpnost in spoštovanje različnosti) ter poskuša vplivati nanje.

Če izhajamo iz aktualnih političnih dogodkov (npr. stališče madžarskega predsednika Viktorja Orbana, da naj se Evropa zapre in začne graditi taborišča v Afriki, 5. 7. 2018 (<https://4d.rtvlo.si/arhiv>, 8. 7. 2018)), je o takih in podobnih stališčih z dijaki nujno spregovoriti in jih ovrednotiti. Ob tem pa moramo biti dovolj opolnomočeni in samozavestni, da pri argumentaciji uporabljamo vsaj Deklaracijo o človekovih pravicah. Hkrati se porajajo vprašanja:

- Kdaj in koliko časa nameniti takim in podobnim vsebinam?
- Takrat, ko nastopijo določene politične razmere, za katere presodimo, da bi jih bilo dobro aktualizirati?
- Takrat, ko temo obravnavamo vsebinsko?
- V vseh letnikih? Samo v tretjem, ko gre za Evropo ali Slovenijo? Samo v drugih, ko gre za svetovna vprašanja migracij?
- Samo takrat, ko dijaki sami izpostavijo politična vprašanja?
- Kako se lotimo teh občutljivih vprašanj?
- Si lahko privoščimo, da te vsebine preprosto ignoriramo in se izgovarjamo na prenatrpan učni načrt?

MIGRATION

IS NOT A CRIME

Slika 3: Selitev ni zločin

Vir: <https://openclipart.org/detail/155401/migration-is-not-a-crime-stencil> (8. 7. 2018).

Učna ura po de Bonovi metodi šestih klobukov razmišljanja na temo migracij

V času množičnih migracij v Slovenijo jeseni 2015 sem izpeljala uro s pomočjo t. i. metode šestih klobukov. Nismo imeli klobukov; stole sem opremila s odejami ustreznih barv: belo, rdečo, rumeno, zeleno, modro in črno.

Potek:

Dijake sem razdelila v ustreznih 6 skupin (belo, rdečo, rumeno, zeleno, modro in črno). Prinesla sem aktualne prispevke iz različnih medijev. Priporočala sem jim tudi, da pobrskaajo po internetu. Vsaka skupina je dobila svoja

navodila, da so prispevke ovrednotili z različnih vidikov. Navodila so splošna, povzeta po knjigi Šest klobukov razmišljanja; glede na aktualno problematiko se lahko konkretizirajo, da niso preveč »ohlapna«.

INFORMACIJE (Izrazito brez čustev: dejstva podajte na nevtralen in objektiven način. Podajte podatke!) – **belo**

ČUSTVA (Kakšne so vaše slutnje, kakšna je intuicija. Povejte, kakšni so vaši občutki in kakšna čustva vas prevzemajo!) – **rdeča**

PREDNOSTI (Osredotočite se na koristi. Konstruktivno, pozitivno razmišljajte o uresničevanju zadev!) – **rumena**

STRAHOVI (Zakaj nekaj ne spada v naše dosedanje izkušnje? Zakaj morda ne deluje? Izpostavite težave in probleme, vendar ostanite v okviru zakona. Obdržati morate vrednote in etiko!) – **črna**

IDEJE (Kakšne so nove ideje, koncepti, percepcije? Kakšne so alternative – nove priložnosti; priložnosti, na katere še nihče ni pomislil. Kakšni so novi pristopi do problema?) – **zeleno**

STRUKTURA (Kakšna so navodila za razmišljanje? Smo nepristranski, umirjeni in obvladani. Razmislimo o podrobnostih: kaj se mora zgoditi in v kakšnem zaporedju?) – **modra**

Med pripravo skupin na pogovor sem krožila med skupinami in jim pomagala pri pripravi. Ko so se v skupinah pripravili na argumentiran pogovor, smo se posedli v dveh krogih: v notranjem so sedeli dijaki na »obarvanih stoli« kot predstavniki skupin; v zunanjem smo sedeli vsi preostali. Glede na barvo skupine so zastopali stališča, ki so jih izoblikovali v skupini. Ko je dijak, ki je predstavljal skupino in njene argumente v notranjem krogu, zmanjkalo argumentov, ga je nasledil dijak iz iste skupine in nadaljeval debato.

Odziv dijakov:

- Najteže se jim je bilo pripravljati v »zeleni« in »modri« skupini, čeprav sem »modri« skupini ves čas pomagala in jih usmerjala pri zbiranju predlogov na temelju predstavitve preostalih skupin. »Zelena« skupina pa se je pri svojih predstavitev precej prekrivala z »rumeno«.
- V »rdeči« skupni se je pokazalo, da so imeli dijaki precej problemov s pojasnjevanjem svojih občutkov in čustev. Ob mojih vzpodbudah je na dan prihajal predvsem strah in tako se je »rdeča« skupina s svojimi stališči začela precej prekrivati s »črno«.

- »Bela« skupina je bila precej nevtralna; niso imeli težav z iskanjem podatkov. Imela sem občutek, da so v tej skupini bolje delovali fantje.
- »Črna« skupina je bila med debato v krogu precej v ospredju; tudi dijaki, ki so se sicer na debato pripravljali v preostalih skupinah, so imeli največ pripomb s stališča strahov, ki se porajajo ob migracijah. Vendar je dejstvo, da mediji (pre)pogosto to problematiko predstavljajo prav s stališča strahu pred problemi, ki nastajajo zaradi selitev.
- Dijaki so bili z izvedbo zelo zadovoljni, saj je bila nekoliko drugačna, bolj razgibana in zelo aktualna.

Povzetek samoevalvacije:

- Dve šolski uri, ki sem ju namenila za izvedbo, sta premalo.
- S pomočjo povezave do ustreznega prispevka bi bilo bolje, da bi dijaki le-tega prebrali že doma in se na argumentirano debato pripravili zunaj omejenega časa v šoli.
- Določanje skupin s pomočjo barvnih listkov sicer dijake med seboj »pomeša«, kar je pozitivno, saj se ustvarijo skupine zunaj ustaljenih prijateljskih vezi. Kot negativno se je izkazalo, da se v smereh, v katerih bi se naj pripravljali na argumentiran pogovor, niso nujno tudi dobro znašli.
- Posebno pozornost je treba nameniti »črni« in »modri« skupini. »Črna« skupina se lahko sprehaja po robu še dovoljenega; zelo hitro lahko zdrsne v sovražno govor in diskriminacijo. Razpravo je treba pozorno spremljati in pravi čas pogovor usmerjati v pravo smer. »Modra« skupina pa je morda za dijake celo preveč zahtevna. Zato je smiselno razmisliti o tem, da ob naslednjem izvajanju sama prevzamem to funkcijo.

Sklep

Sodobne migracije so gotovo zelo aktualen problem, ki bi moral najti svoje mesto tudi pri pouku geografije. Poleg tega smo soočeni

z integracijo tujcev, ki je pogosto med prebivalstvom negativno sprejeta. Pogosto je (tudi v širšem prostoru) zaznati občutke ksenofobije. Za učitelja geografije je obravnavanje takih problemov zelo zahtevna, saj mora biti na tako uro zelo dobro pripravljen. Učni načrt za splošne gimnazije v svojih splošnih ciljih celo predvideva (v vsaj sedmih točkah) uresničevanje krepitve nekaterih kompetenc, ki bi dijake skušale opolnomočiti kot posameznike strpnejše družbe. Pri realizaciji tega naj nam bodo v pomoč Splošna deklaracija človekovih pravic in nekateri splošni dokumenti Evropske unije, ki spodbujajo razvoj k sodobni in predvsem strpni družbi.

Viri in literatura

1. De Bono, E. (2005). Šest klobukov razmišljanja. Ljubljana: New Moment.
2. Učni načrt, GEOGRAFIJA, Gimnazija; splošna, klasična, ekonomska gimnazija (2008).
3. http://www.mnz.gov.si/si/mnz_zasvas/tujci_vsloveniji/integracija_tujcev/ (dostopno 8. 7. 2018).
4. <https://www.rtvsl.si/evropska-unija/kurz-nadzorna-meji-je-zal-potreben-nemsko-koalicija-dosegla-sporazum/459946> (dostopno 8. 7. 2018).
5. <https://www.delo.si/novice/slovenija/razpolozenje-v-mariboru-zagotovo-ni-ksenofobicno.html> (dostopno 8. 7. 2018).
6. <http://www.bainbridgereview.com/opinion/trumps-wall-and-muslim-ban-in-cartoons-the-view-from-here/> (dostopno 8. 7. 2018).
7. <https://4d.rtvsl.si/arhiv/dnevnik/174549832> (dostopno 8. 7. 2018).
8. <https://openclipart.org/detail/155401/migration-is-not-a-crime-stencil> (dostopno 8. 7. 2018).
9. <https://www.pinterest.com/refugeecrisis/refugeecrisis/> (dostopno 8. 7. 2018).
10. <http://www.varuh-rs.si/pravni-okvir-in-pristojnosti/mednarodni-pravni-akti-s-podrocja-clovekovih-pravic/organizacija-zdruzenih-narodov/splosna-deklaracija-clovekovih-pravic/> (dostopno 9. 7. 2018).